

Η παιδεία όπως τη βλέπουν οι αναρχικοί

Όπως παρουσιάστηκε στο αναρχικό περιοδικό "Cause Commune" που κυκλοφορεί από την Union Communiste Libertaine του Κεμπέκ του Καναδά.

Από την εμφάνιση του έθνους-κράτους, η άρχουσα τάξη έχει αναλάβει τον έλεγχο της εκπαίδευσης για να προωθήσει, πρώτον, τον πατριωτισμό και την εθνική υπερηφάνεια και, δεύτερον, την εκπαίδευση των εργαζομένων στο να αποκτήσουν δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να προσαρμοστούν στις επισφαλείς συνθήκες διαβίωσης και στους χώρους εργασίας που καταβροχθίζονται από την αβεβαιότητα.

Σήμερα, τα παραδείγματα από αυτά τα φαινόμενα είναι πολλά: διαβάστε μόνο τα προγράμματα κατάρτισης για "αγωγή του πολίτη" για να δείτε ότι το Υπουργείο Παιδείας (σ.τ.μ.: του Κεμπέκ) προσπαθεί να προωθήσει μια κουλτούρα της ατομικής ευθύνης, προκειμένου να μετατοπίσει τα βάρη στην κοινωνία. Ελπίζουν να καλλιεργήσουν ένα "επιχειρηματικό πνεύμα", έτσι ώστε οι μαθητές / φοιτητές να μάθουν να πωλούν τους εαυτούς τους καλύτερα στην αγορά εργασίας που γίνεται ολοένα και πιο ανταγωνιστική.

Το μήνυμα είναι ξεκάθαρο: οφείλουμε να διαμορφώσουμε τους εαυτούς μας σύμφωνα με τις ανάγκες του αστικού κράτους, πρέπει να μάθουμε να προσαρμοζόμαστε και, κυρίως, να μην φανταζόμαστε ότι στα συλλογικά μας προβλήματα υπάρχουν και συλλογικές αντί μεμονωμένες λύσεις. Αυτά που μαθαίνουμε στα σχολεία μας είναι υπακοή, όχι υπευθυνότητα. Και κάνοντας την εκπαίδευση δωρεάν δεν πρόκειται να αλλάξει τίποτε από αυτή την κατάσταση.

Ο αναρχισμός συνεπάγεται την αμφισβήτηση της οργάνωσης της εκπαίδευσης από το κράτος. Οι αρχές του -άμεση δημοκρατία και αυτοδιεύθυνση- όπως και τα ιδανικά του -απουσία ιεραρχίας και εξουσίας και χειραφέτηση του καθένα- επιδρούν επίσης και στο όραμα της εκπαίδευσης. Ας παραθέσουμε λίγες γραμμές για να δούμε τη γενική ιδέα, έτσι όπως χρωματίζεται από τις εμπειρίες του παρελθόντος στη Δυτική Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Μια πρώτη βασική αναρχική αρχή όσον αφορά την εκπαίδευση είναι ότι η εκπαίδευση θα πρέπει να ενθαρρύνει και να αναπτύσει τα αισθήματα του αμοιβαίου σεβασμού και της αλληλεγγύης, προκειμένου να καθορίσει τις προϋποθέσεις για την ανάδυση μίας ισόνομης κοινωνίας. Οι πρώτοι αναρχικοί παιδαγωγοί / εκπαιδευτικοί στοιχημάτιζαν ότι τα παιδιά, ερχόμενα σε επαφή με ένα περιβάλλον όπου θα βασιλευαν η αλληλεγγύη, η ελευθερία και η ισότητα, θα τους άρεσε ως γεύση και θα ήθελαν να την αναπαράγουν. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το αναρχικό σχολείο δεν ήταν απολίτικο: οι εκπαιδευτικοί είχαν ένα πολιτικό σχέδιο στο μυαλό τους. Ωστόσο, η προώθηση αυτού του σχεδίου περιορίστηκε σε μια απλή ενθάρρυνση των εν λόγω αξιών στα παιδιά.

Δεύτερον, τα αναρχικά σχολεία οργανώνονταν από κοινού από τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και τους εργαζόμενους. Αποτελούσαν αναπόσπαστο τμήμα της γειτονιάς και διαδραμάτιζαν ενεργό ρόλο στην εκάστοτε τοπική κοινωνία. Σε ορισμένα πειράματα –όπως το Summerhill στη Μεγάλη Βρετανία, ειδικότερα- οι αποφάσεις λαμβάνονταν κατά τη γενική συνέλευση, όπου οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί είχαν ίσα δικαιώματα γνώμης και ψήφου. Σε άλλα σχολεία, εργαζόμενοι επισκέπτονταν τα παιδιά για να τους διδάξουν τα βασικά κάποιων θέσεων εργασίας. Τέλος, οι αναρχικοί εκπαιδευτικοί ήταν υπέρ ενός συστήματος συνολικής εκπαίδευσης που σε συνδυασμό με την πνευματική δημιουργία και την πρακτική εργασία για την κάλυψη των αναγκών της διαφορετικότητας των ανθρώπων, εισήγαγε τα παιδιά σε πολλά είδη εμπειριών και έτσι αποφευγόταν η διαίρεση της εργασίας.

Για μας τους αναρχικούς, αυτό σημαίνει ότι πέρα από την υπεράσπιση της δημόσιας και προσβάσιμης σε όλους εκπαίδευσης, είναι απαραίτητο να προβούμε σε έναν αυστηρό προβληματισμό σχετικά με τη φύση αυτής της εκπαίδευσης. Πράγματι, ενώ η κυβέρνηση μονοπωλεί την προσοχή μας με μια επαίσχυντη αύξηση διδασκτρων και περικοπές εδώ και εκεί, υπάρχει μια λεπτή μετατόπιση προς μια πιο τεχνική εκπαίδευση, όλο και περισσότερο προσανατολισμένη προς την απόκτηση ειδικών δεξιοτήτων που απαιτούνται από

το καπιταλιστικό σύστημα παραγωγής, σε βάρος της ανάπτυξης της κριτικής σκέψης και των δεξιοτήτων που αφορούν την ανάπτυξη του όποιου προβληματισμού. Τα δίδακτρα που θέλει κυβέρνηση να πληρώνουμε είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου αυτής της εκπαίδευσης -που έχει καταντήσει σαν κάτι το χυδαίο – μιας και έχουμε χάσει τον έλεγχο.

Οι μαθητές / φοιτητές, όπως και το σύνολο του πληθυσμού, αργά ή γρήγορα θα πρέπει να ξεκινήσουν αυτήν την ουσιαστική συζήτηση: η διεύθυνση επιχειρήσεων, η μόδα ή τα οικονομικά μαθήματα -για να αναφέρουμε μερικά- είναι πραγματικά χρήσιμα για τη βελτίωση της κοινωνίας;

***Αγγλική μετάφραση από τα γαλλικά Gagnon Μαξίμ-Gauthier.
Ελληνική μετάφραση από τα αγγλικά "Ούτε Θεός-Ούτε Αφέντης",
Σεπτέμβρης 2012.***

****Το κείμενο αυτό δημοσιεύεται στο***

<http://www.linchpin.ca/English/Education-seen-anarchists>